

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Modern Economics

Електронне наукове видання з економічних наук

Виходить 6 разів на рік

№ 4 (2017)

Миколаїв
2017

Засновник: Миколаївський національний аграрний університет.

Головний редактор: ЧЕРВЕН І. І. - д-р екон. наук, професор.

Заступник головного редактора: СІРЕНКО Н. М. - д-р екон. наук, професор.

Відповідальний секретар: ПОЛТОРАК А. С. - канд. екон. наук.

Члени редакційної колегії: НОВІКОВ О. Є. - д-р екон. наук, доцент; ПОТРИВАЄВА Н. В. - д-р екон. наук, професор; ВИШНЕВСЬКА О. М. - д-р екон. наук, професор; БАНЄВА І. О. - д-р екон. наук, професор; БАРАНОВА В. Г. - д-р екон. наук, професор; ГАВРИШ В. І. - д-р екон. наук, професор; ГАРКУША О. М. - д-р екон. наук, професор; ГОНЧАРЕНКО І. В. - д-р екон. наук, професор; ГУДЗИНСЬКИЙ О. Д. - д-р екон. наук, професор; ДУБІНІНА М. В. - д-р екон. наук, доцент; ЄРМАКОВ О. Ю. - д-р екон. наук, професор; ІРТИЩЕВА І. О. - д-р екон. наук, професор; КІЩАК І. Т. - д-р екон. наук, професор; КОТИКОВА О. І. - д-р екон. наук, професор; КЛЮЧНИК А. В. - д-р екон. наук, професор; КСЬОНЖИК І. В. - д-р екон. наук, доцент; ПОГРІЩУК Б. В. - д-р екон. наук, професор; САХАЦЬКИЙ М. П. - д-р екон. наук, професор; УШКАРЕНКО Ю. В. - д-р екон. наук, професор; ШЕБАНІНА О. В. - д-р екон. наук, професор; ЯЦЕНКО В. М. - д-р екон. наук, професор; БАБЕНКО М. Д. - канд. екон. наук, доцент; БАРИШЕВСЬКА І. В. - канд. екон. наук, доцент; БУРКОВСЬКА А. В. - канд. екон. наук, доцент; ВОЛОСЮК Ю. В. - канд. техн. наук, доцент; КЛОЧАН В. П. - канд. екон. наук, доцент; КОЗАЧЕНКО Л. А. - канд. екон. наук, доцент; КУЗЬОМА В. В. - канд. екон. наук, доцент; ЛУНКІНА Т. І. - канд. екон. наук, доцент; МЕЛЬНИК О. І. - канд. екон. наук; СИРЦЕВА С. В. - канд. екон. наук; ЧЕБАН Ю. Ю. - канд. екон. наук, доцент; ШИШПАНОВА Н. О. - канд. екон. наук; АСТАФ'ЄВА В. О. - канд. екон. наук, доцент (Республіка Білорусь); Джулія Олбрайт - PhD, професор (США).

Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет вченою радою
Миколаївського національного аграрного університету
(протокол № 1 від 29 серпня 2017 р.).

Виходить 6 разів на рік.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редакційної колегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції: 54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,
Миколаївський національний аграрний університет
тел. 0 (512) 58-03-25

<http://modecon.mnau.edu.ua/>

e-mail: modecon@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2017

УДК 364-047.44

Демкович О. В., аспірантка кафедри економіки та менеджменту, Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, Україна

МЕТОДИ НАДАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ З УРАХУВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Під соціальною програмою слід розуміти сукупність конкретних проектів, що в загальному є націлені на досягнення стратегічних цілей та вирішення певної соціальної проблеми, використовуючи принцип ефективного управління бюджетними коштами. У результаті дослідження було наведено та проаналізовано такі методи вирішення проблем адресності: оцінювання ступеню нужденності особи, домогосподарства (прямий та бальний методи); надання допомоги цільовим категоріям населення; самовідбір одержувачів адресної допомоги; призначення допомоги за географічною ознакою; призначення допомоги членам певних територіальних громад. У підсумку слід зазначити, що забезпечення адресності саме за допомогою бального методу має низку переваг, які зумовлюють доцільність його застосування у програмах соціальної допомоги, на які покладається роль соціальної сітки безпеки в Україні.

Ключові слова: соціальні програми, соціальна допомога, ефективність соціальних програм, методологія непрямой оцінки доходів.

Демкович А. В., аспірантка кафедри економіки и менеджмента, Львовский национальный университет им. Ивана Франко, г. Львов, Украина

МЕТОДЫ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ПРОГРАММ СОЦИАЛЬНОЙ ПОМОЩИ С УЧЕТА ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ

Под социальной программой следует понимать совокупность конкретных проектов, в общем есть нацелены на достижение стратегических целей и решения определенной социальной проблемы, используя принцип эффективного управления бюджетными средствами. В результате исследования были приведены и проанализированы такие методы решения проблем адресности: оценка степени нуждаемости лица, домохозяйства (прямой и балльный методы); оказания помощи целевым категориям населения; самоотбор получателей адресной помощи; назначения помощи по географическому признаку; назначения помощи членам определенных территориальных общин. В итоге следует отметить, что обеспечение адресности именно с помощью балльного метода имеет ряд преимуществ, которые обуславливают целесообразность его применения в программах социальной помощи, на которые возлагается роль социальной сети безопасности в Украине.

Ключевые слова: социальные программы, социальная помощь, эффективность социальных программ, методология косвенной оценки доходов.

Demkovich O., PhD Student, Department of Economics and Management, Lviv National University by Ivan Franko, Lviv, Ukraine

METHODS OF PROMOTING SOCIAL ASSISTANCE FOR PAYMENTS INCOME

Introduction. A social program should mean a set of specific projects that are generally aimed at achieving strategic goals and addressing a particular social problem, using the principle of efficient management of budget funds.

Purpose. The purpose of the article is to analyze the methods of checking the cash income of individuals and households and the effectiveness of targeting social programs.

Results. As a result of the study, the following methods of solving targeting problems were presented and analyzed: assessment of the degree of need of a person, household (direct and ballroom methods); Assistance to target groups of the population; self-selection of recipients of targeted assistance; Assignment of assistance on a geographical basis; Assignment of assistance to members of certain territorial communities.

Conclusions. As a result, it should be noted that the provision of targeting precisely with the help of the ball method has a number of advantages that determine the feasibility of its application in social assistance programs, which is the role of the social security network in Ukraine. These benefits are listed below: the use of the ballistic method can reliably replace the calculation of income of Ukrainian households from agricultural activities for the purpose of providing targeted social assistance; the ball method provides good transparency and accuracy of referral to those who really need it and is characterized by high cost efficiency; the system based on the ball method is more open and less costly with from the administrative point of view in comparison with the methods of direct estimation of the material state of households; ensuring targeting of social assistance using the ball method fully meets the specifics of socio-economic development of Ukraine.

Keywords: social programs, social assistance, effectiveness of social programs, methodology of indirect assessment of incomes

JEL Classification. H55, I39.

Постановка проблеми. Економічні процеси в Україні сьогодні зумовлюють поглиблення соціальної нерівності та зростання потреби в бюджетних ресурсах. Відтак в бюджетній практиці все більшої уваги приділяється ефективному управлінню видатками бюджетів усіх рівнів. Одним із таких методів є програмно-цільовий метод розподілу бюджетних коштів. Основою даного методу є розроблення та управління бюджетними програмами. Відповідно інструментами, які здійснюють державну соціальну політику є соціальні програми. Розподіл бюджетних коштів на реалізацію соціальних програм є одним із найважливіших завдань фінансової політики держави, що великою мірою визначає якість і ефективність надання суспільних послуг.

В Україні лише окремі види соціальної допомоги призначаються сім'ям та особам з урахування рівня їх доходів, тобто мають адресний характер. Адресність є принципом призначення соціальної допомоги, що

поліпшує використання виділених на цілі соціальної допомоги коштів шляхом спрямування допомоги цільовим категоріям населення. Адресність дозволяє або збільшити розмір допомоги найменше забезпеченим верствам населення в межах наявного бюджету програми соціальної допомоги (максимізація ефекту допомоги), або досягнути заданого ефекту за найменших витрат бюджетних коштів (мінімізація витрат). Для спрямування соціальної допомоги певним групам громадян використовуються численні методи. Вважаємо за доцільне розглянути основні з них та їх переваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальний внесок у теоретико-методологічне обґрунтування поняття соціальних програм та проектів зробили такі вітчизняні науковці, як Л. М. Алексеєнко, Б. В. Бабін, Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, О. В. Пономаренко, О. Д. Рожко та ін. Однак, відсутність оцінки методів надання соціальних програм на основі

оцінки доходів населення нашою є необхідність проведення додаткового аналізу.

Мета статті. Основним завданням статті є аналіз методів перевірки грошових доходів осіб, домогосподарств та ефективність адресності надання соціальних програм.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Адресний характер насамперед, має державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, програма житлових субсидій, допомога на дітей одиноким матерям та допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (підвищений розмір). Визначення права сімей та осіб на соціальну допомогу та розрахунок її розміру здійснюється за величиною середньомісячного середньодушового сукупного доходу сімей [1]. До загальної суми сукупного доходу сім'ї включаються всі доходи кожної особи, яка враховується при наданні допомоги, визначені на підставі наданих документів про доходи за останні шість календарних місяців або два квартали, що передують місяцю звернення за призначенням соціальної допомоги.

Щодо видів державних соціальних програм у сфері соціального захисту, то головними критеріями їх виділення можуть виступати об'єкти соціального захисту або цільова група. За цими критеріями традиційно виділяють програми соціального захисту багатодітних сімей, безробітних, інвалідів, молоді. Важливим критерієм класифікації державних програм є форма надання допомоги. За цим критерієм можна виділити програми житлових субсидій, пенсійного забезпечення, натурального забезпечення програми соціального обслуговування. За критерієм технології, яка лежить в основі дії програми, традиційно виділяють програми соціального страхування та соціальної допомоги [2, с. 57]

Сукупний дохід включає в себе як поточні щомісячні доходи в грошовій та натуральній формі, так і доходи, що мають нерегулярний характер, а також доходи в іноземній валюті з будь-яких джерел на території України та за її

межами. Як свідчить міжнародна і національна практика, такий підхід не забезпечує надійного урахування дійсного рівня життя заявників, з огляду на значну поширеність не задекларованих доходів, неформальної та тіньової зайнятості, зростаючу кількість незареєстрованих браків тощо. Відповідно, призначення допомоги та використання державних фінансових ресурсів априорі здійснюється неефективно. Тому важливим є пошук альтернативних методів оцінки сукупного доходу сім'ї.

Таким методом може бути оцінка сукупного доходу на основі певного набору характеристик умов життя заявника й об'єктивно визначеної формалізованої залежності між величиною сукупного доходу та цим набором характеристик. Характеристики мають бути такими, що відносно легко визначаються на основі інформації з існуючих джерел, у тому числі й на основі даних, отриманих від заявника. Результатом застосування такого підходу є величина оцінки доходу заявника, яку іноді називають непрямою оцінкою доходу, або загальним оціненим доходом.

Методологія непрямої оцінки доходів (далі – методологія НОД) передбачає розрахунок доходів заявника на основі певного набору характеристик домогосподарства та його членів і спеціально розробленої статистичної моделі.

Характеристиками, що використовуються при моделюванні може бути найрізноманітнішою, наприклад: склад домогосподарства, рівень освіти голови домогосподарства, сектор економіки, в якому він зайнятий, наявність дітей або осіб похилого віку у складі домогосподарства, наявність предметів тривалого вжитку тощо. Набір факторів, пов'язаних із рівнем доходів домогосподарств (сімей), та їх «вага» (вплив на рівень доходів) визначаються на основі статистичного аналізу інформації мікрорівня, отриманої за даними обстежень населення (домогосподарств, сімей). За результатами застосування методології непрямої оцінки доходів для кожного фактора визначається

коефіцієнт, який трансформує його в певну «частку» оцінюваного доходу. Обчислені у такий спосіб «частки» підсумовуються і визначається оцінка імовірного доходу домогосподарства заявника – його загальний оцінений дохід. Методологія НОД передбачає, що загальний оцінений дохід (далі – ЗОД) визначається як сума трьох складових:

– легкооцінюваний дохід (визначається у гривнях та розраховується як сума таких видів середньомісячних (за останні 6 місяців) доходів: пенсії; стипендії; аліменти; допомога по безробіттю; соціальні допомоги);

– важкооцінюваний дохід (розраховується на основі статистичної моделі та визначається у гривнях. Модель будується окремо для трьох типів місцевості: великі міста (чисельність населення дорівнює або більше 100 тис. осіб), малі міста та сільська місцевість. Незалежні (факторні) змінні, що включені в модель, визначають місце проживання, соціально-демографічні та економічні характеристики членів домогосподарства, наявність товарів тривалого користування);

– дохід від сільськогосподарської діяльності (може бути оцінений на основі методології оцінки потенційних доходів домогосподарств від вирощування продукції рослинництва і відгодівлі тварин. Ця методологія базується на використанні нормативів чистого доходу, які визначають середню величину доходу домогосподарств з 1 га землі та доходу від відгодівлі тварин на 1 голову худоби [3, с. 81]).

Для отримання нормативів чистого доходу використовуються статистичні дані про структуру земельних ділянок, урожайність, дохід та витрати на вирощування продукції рослинництва, дохід та витрати на виробництво продукції тваринництва, наявність і площу земельних угідь у домогосподарствах та наявність свійських тварин в домогосподарстві. Зазначені дані отримуються за результатами державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств. Нормативи чистого доходу

можуть визначатися щорічно окремо по кожному регіону з урахуванням типу населеного пункту. Дохід від сільськогосподарської діяльності домогосподарства може бути також оцінений на основі статистичних моделей, аналогічних моделям для визначення важкооцінюваного доходу [4, с. 102].

Методологія непрямої оцінки доходів забезпечує потенційну можливість підвищення ефективності контролю права громадян на отримання допомоги. За результатами пілотного впровадження методології встановлено, що серед заявників, оцінка доходів яких помітно перевищує задекларовані доходи, частка тих, хто фактично не має права на допомогу, суттєво перевищує середню їх частку за всіма заявниками. На основі моделей може бути забезпечено більш адекватне урахування місця проживання та умов життя заявників (профілю заявників) при визначенні права останніх на отримання соціальної допомоги.

Оцінка доходу є статистично ближчою до реального доходу, ніж величина задекларованого доходу. Таким чином, упровадження НОД уможливорює суттєве підвищення ефективності використання коштів при наданні соціальної допомоги.

Для спрямування соціальної допомоги певним групам громадян використовуються численні методи. Автори більшості робіт, присвячених вирішенню проблем адресності, пропонують такий набір методів: оцінювання ступеню нужденності особи, домогосподарства (прямий та бальний методи); надання допомоги цільовим категоріям населення; самовідбір одержувачів адресної допомоги; призначення допомоги за географічною ознакою; призначення допомоги членам певних територіальних громад [5, с.130; 8, с. 85; 9, с. 21; 10, с. 280].

1. Пряме оцінювання ступеню нужденності зазвичай вважається стандартним методом забезпечення адресності соціальної допомоги. Доходи та активи особи/домогосподарства оцінюються

напряму. Право на соціальну допомогу мають ті особи, домогосподарства, чий результат оцінювання не перевищує певну порогову величину. Як правило, одержана інформація про доходи та активи звіряється з інформацією з інших джерел; особливо, якщо органи соціальної допомоги у своїй роботі тісно взаємодіють з іншими відомствами.

2. Бальний метод оцінювання ступеню нужденності передбачає розрахунок доходу на основні очевидних характеристик (склад домогосподарства, місцезнаходження та якість житла, володіння предметами тривалого вжитку тощо). Показники, що використовуються для нарахування балів, та вагові коефіцієнти визначаються, виходячи зі статистичного аналізу даних докладних обстежень домогосподарств.

Наступним методом забезпечення адресності є надання соціальної допомоги чи соціальних послуг громадянам, домогосподарствам певних цільових категорій, сформованих за ознакою віку та, або статі (демографічна адресність), інвалідності, статусу зайнятості, етнічної належності. Цей метод називають також статистичною або груповою адресністю. Найтипівішими прикладами його застосування є призначення допомоги на дітей, соціальних

пенсій та допомоги по безробіттю. Крім простоти адміністрування цей метод має риси універсальності і тому часто використовується як політичний інструмент. Обмежує його застосування те, що належність громадян до тієї чи іншої вікової групи чи статі і навіть до категорії безробітних дуже слабо корелює з бідністю. Тому такий метод адресності може не забезпечувати спрямування соціальної допомоги найменш забезпеченим громадянам, оскільки належність до цільових категорій не обов'язково означає належність до бідних.

За географічним методом забезпечення адресності соціальна допомога чи соціальні послуги надається особам, які проживають у певному регіоні. В чистому вигляді географічний метод застосовується рідко,

частіше – у поєднанні з іншими методами, особливо в умовах недостатнього фінансування програми соціальної допомоги. Результативність географічного методу забезпечення адресності значно збільшується в умовах географічної концентрації бідності. У таких випадках зазвичай створюються своєрідні карти бідності, і з їх допомогою визначаються регіони, юрисдикції, в які слід спрямовувати допомогу. Ефективність методу залежить від розміру географічних територій – чим менша територія, тим більша ефективність методу, що зазвичай досягається за рахунок поліпшення точності карт бідності. Проблема точності таких карт поступово втрачає свою актуальність у міру вдосконалення та поширення методів оцінювання рівнів бідності на маленьких територіях. З огляду простоти адміністрування використання методу географічної адресності соціальної допомоги його використання доцільне у країнах з недостатньою адміністративною спроможністю та значною неоднорідністю регіонів за рівнем життя населення [6, с. 130].

Метод забезпечення адресності соціальної допомоги на основі територіальних громад передбачає залучення до процесу з'ясування права на допомогу місцевих дійових осіб (вчителів, медсестер, релігійних діячів) або членів чи активістів територіальних громад (чиї основні обов'язки не пов'язані з призначенням соціальної допомоги) або громадських комітетів. Як підказує здоровий глузд, саме місцеві активісти повинні мати достовірну інформацію про найменш забезпечені домогосподарства. У цьому й полягає перевага даного

методу – він спирається на місцеві джерела інформації про обставини кожного конкретного домогосподарства. Ця інформація може виявитися більш точною, а витрати на її збирання – меншими порівняно з іншими методами. Крім того, він дозволяє використовувати місцеві визначення нужденності та достатку і враховувати при призначенні допомоги низку чинників, які напряму не пов'язані з бідністю. З іншого

боку, застосування даного методу може спричинити виникнення конфлікту серед членів територіальної громади або зловживань з боку місцевих активістів або навіть призвести до погіршення ситуації з соціальною ізоляцією окремих громадян. У загальному випадку даний метод, порівняно з іншими, характеризується гіршою адресністю з точки зору врахування доходів домогосподарств; при цьому територіальні громади оперують власними уявленнями про бідність. Результати його застосування великою мірою залежить від того, як окремі члени територіальної громади оцінюють власний матеріальний стан і впорядковують себе та інших за ступенем нужденності. Тому не дивно, що вони (результати) зазвичай характеризуються вищим рівнем задоволеності членів територіальних громад [7, с. 192].

Теоретично при застосуванні методу самовідбору, адресну соціальну допомогу може одержати будь-хто, але передбачається, що відбиратимуть тебе як одержувача допомоги лише малозабезпечені громадяни. В його основі лежить ідея вільного вибору; жодний зовнішній механізм цільового спрямування допомоги не застосовується. Одним з найпоширеніших практичних застосувань методу самовідбору одержувачів соціальної допомоги є пропозиція громадських робіт з низькою заробітної платою, якою навряд чи скористається хтось, крім бідних громадян. Адміністративні витрати при застосуванні методу самовідбору є незначними, хоча саме адміністрування громадських робіт доволі складне. За інший приклад практичного застосування методу самовідбору одержувачів соціальної допомоги може правити надання соціальної допомоги у натуральній формі, коли предмет допомоги характеризується низькою якістю (скажімо, низькоякісні крупки). Надання субсидій на основні продукти харчування (продукти тваринництва, борошняні продукти тощо)

також можна вважати одним з варіантів методу самовідбору одержувачів, оскільки така продукція споживається незаможними громадянами у значно більшому обсязі, ніж заможними.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Під соціальною програмою слід розуміти сукупність конкретних проектів, що в загальному є націлені на досягнення стратегічних цілей та вирішення певної соціальної проблеми, використовуючи принцип ефективного управління бюджетними коштами. Використання соціальних програм в системах соціального захисту створює можливість для цільового використання фінансових та інших ресурсів, дозволяє здійснювати контроль за їх діяльністю з боку суспільства, а також створює умови для більш ефективного вирішення існуючих в суспільстві проблем.

У підсумку слід зазначити, що забезпечення адресності саме за допомогою бального методу має низку переваг, які зумовлюють доцільність його застосування у програмах соціальної допомоги, на які покладається роль соціальної сітки безпеки в Україні. Ці переваги перелічені нижче:

1. Застосування бального методу може надійно замінити розрахунок доходу українських домогосподарств від сільськогосподарської діяльності для цілей забезпечення адресності соціальної допомоги.

2. Бальний метод забезпечує добру прозорість і точність спрямування допомоги тим, хто її дійсно потребує, і характеризується високою ефективністю витрат.

3. Система на основі бального методу є більш відкритою і менш витратною з адміністративної точки зору порівняно з методами прямого оцінювання матеріального стану домогосподарств.

4. Забезпечення адресності соціальної допомоги за допомогою бального методу повністю відповідає специфіці соціально-економічного розвитку України.

Література:

1. Бюджетний кодекс України [текст] чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2015 р.: (відповідає офіційному текстові) – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 134 с.
2. Маслик Р. О. Фінансовий стан соціальних програм як інструментів здійснення соціального захисту населення України / Р. О. Маслик // Технологический аудит и резервы производства. – 2014. – №5/3(19). – С. 56-59.
3. Рожко О. Д. Бюджетні інвестиції та ефективність бюджетних програм / О. Д. Рожко // Світ фінансів. – 2013. – Вип. 4. – С. 80-88.
4. Алексеєнко Л. М. Соціальні програми: прагматика формування та проблеми фінансування / Л. М. Алексеєнко, Б. С. Шулюк // Світ фінансів. – 2015. – №4. – С. 96-105.
5. Бабін Б. В. Державні цільові програми – організаційно-правові засади розроблення, затвердження та виконання / Б. В. Бабін, В. О. Кроленко ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Туган-Барановського. – Донецьк, 2006. – 206 с.
6. Деревчук О. І. Зміст та особливості програмно-цільового методу бюджетного фінансування / О. І. Деревчук // Часопис київського університету права. – 2010. – №1. – С. 129-135.
7. Євдокимова І. А. Ефективність соціальних програм як інструментів соціального захисту населення / І. А. Євдокимов // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – №881. – С. 190–194.
8. Лібанова Е. М. Соціальні результати державних програм: теоретико-методологічні та практичні аспекти оцінювання : монографія / Е. М. Лібанова. – Умань : Сочинський, 2012. – 312 с.
9. Макарова О. В. Державні соціальні програми: теорія, методика розробки та оцінки : автореф. дис. ... д-ра ек. наук : 08.09.01 / О. В. Макарова; Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України. – К., 2004. – 34 с.
10. Пономаренко О. В. Механізм державного управління соціальними проектами та програмами: теорія і методологія : монографія / О. В. Пономаренко. – Донецьк, Технопак, 2010. – 342 с.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), *Byudzhetnyj kodeks Ukrayiny*, Center of educational literature (in Ukr).
2. Maslyk, R. O. (2014), "Financial status of social programs as tools for social protection of the population of Ukraine", *Tekhnologicheskyy audit i rezervy proizvodstva*, vol. 5/3(19), pp. 56-59.
3. Rozhko, O. D. (2013), "Budgetary integration of budgetary programs", *Svit finansiv*, vol. 4, pp. 80-88.
4. Alekseyenko, L. M. (2015), "Social programs: the formation pragmatism and financing problems", *Svit finansiv*, vol. 4, pp. 96-105.
5. Babin, B. V. (2006), *Derzhavni tsil'ovi prohramy – orhanizatsiyno-pravovi zasady rozroblennya, zatverdzhennya ta vykonannya* [The state target programs - organizational and legal framework development, approval and implementation], Doneczk (in Ukr).
6. Derevchuk, O. I. (2010), "The content and features of the program-target method of budget financing", *Chasopys kyyivskogo universytetu prava*, vol. 1, pp. 129-135.
7. Yevdokymova, I. A. (2009), "Effectiveness of social programs as tools of social protection of the population", *Visnyk Harkivskogo nacionalnogo universytetu im. V. N. Karazina*, vol. 881, pp.190–194.
8. Libanova, E. M. (2012), *Sotsialni rezultaty derzhavnykh prohram: teoretyko-metodolohichni ta praktychni aspekty otsiniuvannya* [Social results of state programs: theoretical-methodological and practical aspects of evaluation], *Sochinskyi*, Uman, Ukraine.
9. Makarova, O. (2004), "State Social Programs: Theory, Methodology for Development and Evaluation", Ph.D. Thesis, Global economy, *In-t demohrafiyi ta sotsial'nykh doslidzhen' NAN Ukrayiny*, Kyiv, Ukraine.
10. Ponomarenko, O. (2010), *Mekhanizm derzhavnoho upravlinnia sotsialnyimi proektamy ta prohramamy* [The mechanism of public administration of social projects and programs: theory and methodology], *Tehnopak*, Donetsk, Ukraine.

З М І С Т

Бережнюк І. І., Коляда С. П. МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ МІЖ СПРОЩЕННЯМ ПРОЦЕДУР ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	6
Вишневська О.М., Волошина В.В., Гаріна Ю.В., Вишневська А.С. ПРІОРИТЕТИ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ РЕГІОНІВ КРАЇНИ	14
Гаряга Л. О. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ БАНКУ	23
Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. МЕТОДИ АУДИТУ: МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ТРАКТУВАННЯ	35
Гнатишин Л. Б. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ТА ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	43
Головко М. Й. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ	52
Грицаєнко М. І. СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ	63
Демкович О. В. МЕТОДИ НАДАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ З УРАХУВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ	75
Задорожна Р. П. ОСОБЛИВОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ УМОВНОЇ ОПЛАТИ ПОСЛУГ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ	82

Маслик Р. О. НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	93
Наумік-Гладка К. Г. МАРКЕТИНГОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ SPA- ІНДУСТРІЇ ПРИ ГОТЕЛЬНИХ КОМПЛЕКСАХ	100
Неліпович О. В. МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ	107
Прокопишин М. М., Сус Т. Й. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	114
Сус Т. Й. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ	122
Шпикуляк О. Г., Прутська О. О., Супрун О. М. ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	130
Януш Нестерак, Маліновська О. Я. РОЛЬ БЕНЧМАРКІНГУ В ПРОЦЕСІ КОНТРОЛІНГУ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	142